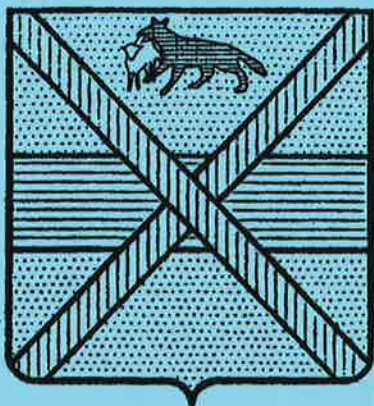

Berla

*Heemkundige kring
voor*

*Meise
Oppem
Wolvertem
en omgeving*

*Brusselsesteenweg 73
1860 Meise*

Berla is aangesloten bij

Vlaams Centrum voor Volkscultuur

VLAAMSE
CONTACTCOMMISSIE
MONUMENTENZORG

België-Belgique
P.B.
1860 Meise
2/2918

Afgiftekantoor: 1860 Meise

Driemaandelijks tijdschrift

Nr. 76 - juni 2004

BERLA

vzw

**Heemkundige Kring voor
Meise – Oppem – Wolvertem en omgeving**

- Zetel van de kring** : **Brusselsesteenweg 73, 1860 Meise**
- Raad van Beheer** :
* **Ere-voorzitter: Raoul Moyson**
* **Voorzitter: Michel Van den Broeck**
* **Secretaris: Peter Carrière**
* **Penningmeester: Wim Van Campenhout**
* **Beheerders: Raymond Moreau, Roger Moerenhout**
- Tijdschrift** : **verschijnt driemaandelijks**
jaarabonnement en lidgeld 9 euro
los nummer 3 euro
betaling via rekening 001-1189490-55
redactie-coördinatie : Raymond Moreau
opmaak: Luc Van Den Troost
de auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdrage
- Bibliotheek en archief** : **De Snipper (lokaal 3) - Brusselsesteenweg 73**
1860 Meise
Toegankelijk :
* **1ste woensdag van de maand van 14u tot 17u**
* **3de dinsdag van de maand van 20u tot 22u**
behalve op feestdagen en in juli & augustus
- Contacten** : **Michel Van den Broeck 015 71 53 31**
Peter Carrière 015 71 03 00 of
02 269 29 52
- Website** : **<http://www.geocities.com/athens/acropolis/6661/>**
- E-mail** : **berla53@hotmail.com**

Berla verzamelt

- *alle documenten over de gemeente Meise en omgeving zoals oude weekbladen, persknipsels, foto's, affiches, zichtkaarten, landkaarten, ...*
- *alle documenten over inwoners van Meise zoals doodsprentjes, familiearchief, kavelbrieven, foto's, notariële akten, ...*
- *alle voorwerpen in verband met ambachten en stielen van vroeger, boerenalaam, leefmilieu een gewoonten van onze voorouders*

Werp niets weg, contacteer eerst Berla

*I
N
H
O
U
D*

Editoriaal	4
Arthur Meulemans en Jan Hammenecker	5
Wind- en watermolens te Meise	12
Het toneelleven in Meise	23
Zoals de ouden zongen...	27

EDITORIAL

TEN GELEIDE

Andermaal hadden de afwezigen ongelijk: onze uitstap naar Mechelen op 15 juli jl. mag een succes worden genoemd. De formule met eigen vervoer, een beslagen gids en een voortreffelijk middagmaal kan ongetwijfeld voortgezet in de toekomst.

Wie tijdens de voordracht van P. Gereon van Boesschoten op zijn geschiedkundige honger bleef, komt zeker aan zijn trekken tijdens het geplande bezoek aan de Grimbergse abdij en aansluitend aan de tentoonstelling "Leven en lijden in woelige tijden". Verzameling aldaar op zaterdag 2 oktober a.s. om 13 uur.

Ondertussen richt BERLA zelf voor de thuisblijvers een tentoonstelling in op 18 juli in de pastorie van Oppem. Maar het bijzonderste evenement van 2004 heeft U in eigen handen: ons volledig vernieuwd tijdschrift ! Uiteraard kunnen nog enkele grafische kinderziekten verholpen worden, toch blijft het een prestatie die belooft voor de toekomst. Onze deskundige medewerkers dringen echter aan om zoveel mogelijk origineel illustratiemateriaal ter beschikking te stellen voor een optimale reproductiekwiteit. Natuurlijk krijgt u dit materiaal in de beste staat terug.

BERLA dankt ook iedereen die boeken en naslagwerken schenkt aan ons archief en in het bijzonder R.V. uit S. Tijdens de vakantieperiode is het lokaal gesloten: de openingsuren in de andere maanden vindt u op de binnenkaft. De schooljeugd is nog steeds welkom op de eerste woensdagnamiddag van de maand: Jan Bogaerts zet de nobele taak van wijlen Mevrouw Van Hemeldonck onverdroten verder.

In dit nummer vervolgt Michel Van den Broeck zijn reeks over Arthur Meulemans en Jan Hammenecker. Achiël Jacobs heeft het over de watermolen "De Waet" te Meise en Jef Van den Brande belicht de Wolvertemse families De Boeck en Van den Moortel. Piet De Cuyper legt bijna de laatste hand aan zijn levenswerk over het toneelleven te Meise, dat wellicht eerlang in boekvorm zal verschijnen. Meer daarover in een volgende aflevering van ...

BERLA

Berla nr. 76 - Juni 2004

Arthur Meulemans en Jan Hammenecker II

Door: Michel Van den Broeck

De kunstzinnige juffrouw M.E. Belpaire uit Antwerpen, schreef op 21 februari 1907 een brief aan Arthur Meulemans. In een voetnota stond: *Hoe stelt het Jan Hammenecker? Kunt ge hem niet wakker schudden? Was hij literair moe, of had hij teveel werk met zijn studenten? Zijn gelegenheidswerk, versjes maken voor allerhande gebeurtenissen, ging gewoon door. Zo schreef hij voor Louisa Meulemans de tekst voor haar Eerste Kommunie prentje van 17 maart 1907.*

En ook de Studentenkring van Aarschot hield hem "wakker".

De studentenbond van Aarschot herdacht op dinsdag 18 maart 1907, de grote Guido Gezelle. Op deze Gezelleavond was er een voordracht door priester A. Walgrave. Hij peilde naar de invloeden van de Griekse schrijvers in het werk van Gezelle. Professor Hammenecker vergeleek Gezelle met de twee Middeleeuwse mystieke kunstenaars, Ruusbroec en Durer.

Arthur Meulemans sprak over de Gezelleliederen, die door verschillende componisten werden getoonzet. Hij zorgde ook, samen met De Coster, een leerling aan de Tinels muziekschool, voor de muzikale begeleiding van deze geslaagde Gezelleavond.

Ook de volwassenen hielden hem "wakker". In een speciaal 11 juli feestnummer van *De Klok* van 1907, deed 't Davidsfonds een oproep om deze feestdag te vieren. Er waren bijdragen over de betekenis van 1302, en ook over het actuele probleem van toen, namelijk het "Vlaamsch in 't Onderwijs". Schrijver drukte dit uit als volgt: "Ons Groeningheveld moet zijn ons onderwijs; en de Guldensporen die we als zegeteeken hoog zullen uithangen: Vlaamsch in 't Onderwijs. (11).

In dit feestnummer verschenen twee gedichten, namelijk: *11 juli 1302* en *Kortrijk 1902*, ontstaan in 1902, ter gelegenheid van de herdenking van de Guldensporenslag te Kortrijk. De auteur werd niet vermeld, maar we weten dat het Jan Hammenecker was,

want deze gedichten werden ook opgenomen in zijn eerste verzenbundel verschenen in 1908.

Ook vroegen zijn vrienden van "De Vlaamsche Broederbond" hem om een voordracht te houden over de Guldensporenslag. Hij hield deze voordracht op zondag 14 juli en spoorde zijn toehoorders aan dit historisch feit met fierheid te gedenken.

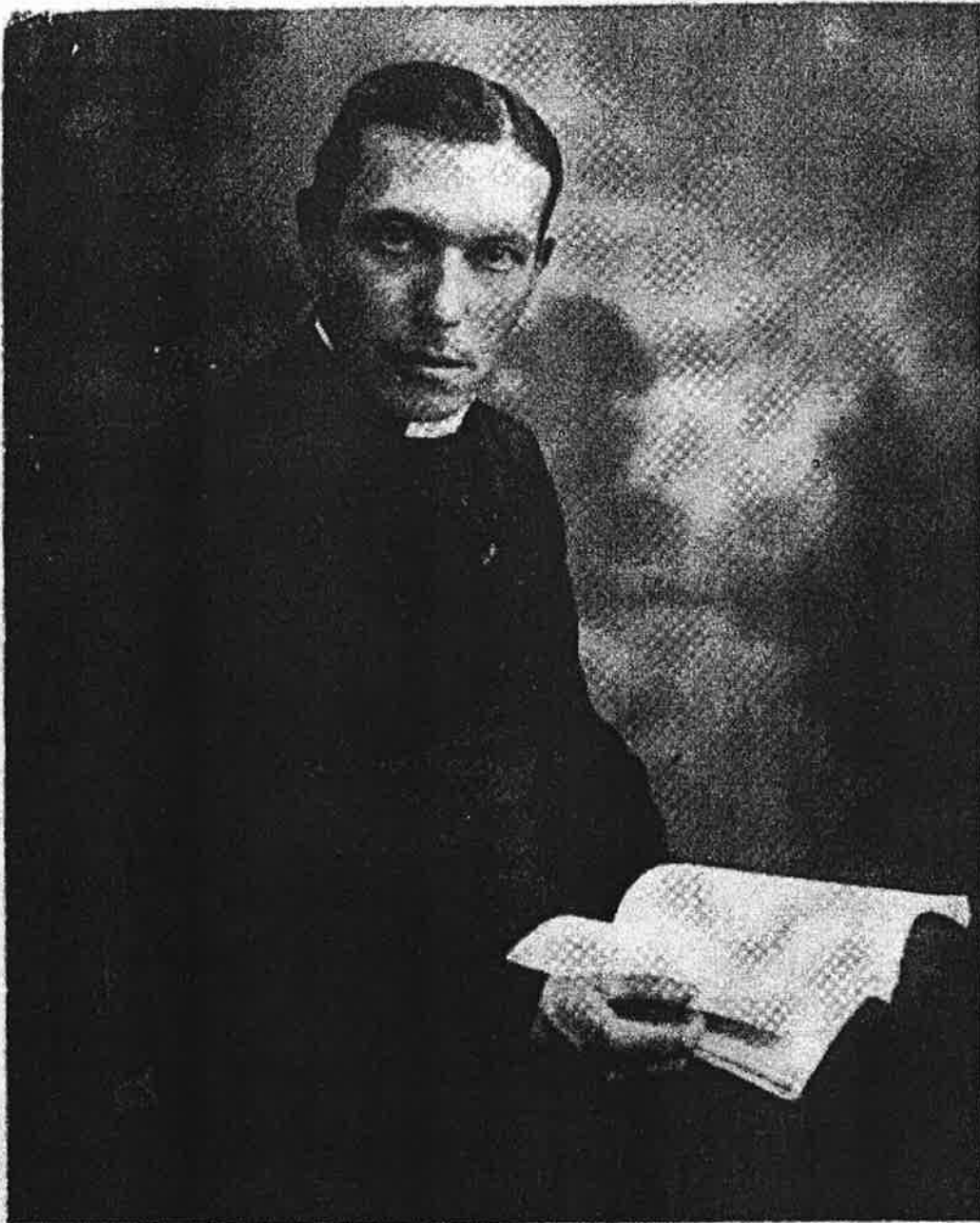
Maar hij peilde ook naar de ware reden van de strijd en besloot zijn leerrijke voordracht met het gedicht: *Groeninghe'sn Grootheid of de Slag van de Guldene Sporen* van Guido Gezelle.

Ook was hij dit jaar actief in het college. Tijdens de prijsuitdeling op 5 augustus, vergastte hij het Aarschots publiek met een toneelvoorstelling van *Lucifer* van Joost Van de Vondel. Hij bracht uittreksels van dit toneel met zijn leerlingen uit de Poësisklas. De toehoorders luisterden in diepe stilte (12) en met de grootste aandacht, naar de prestaties van de studenten en zijn regisseur. Alleen was er kritiek op de uitspraak van de taal. Sommige leraars vonden zijn taal teveel algemeen Nederlands. Zij hoorden liever een algemeen beschaafd «Vlaamsch».

Op een professorkamer in het St-Jozefscollege te Aarschot. Arthur Meulemans aan de piano, links zijn vriend E.H. Hallez en rechts onderpastoor Van Gestel, proost van de "Vlaamsche Broederbond".

(Foto: Frans Haldermans. Uit de verzameling van Jan Van Mechelen).

JAN HAMMENECKER

1878 - 1932

Overal droeg hij, in de spiegeling van zijn diep-bruine ogen, die zacht gloeiden met goudvonken van bedwongen innerlijk vuur, de visioenen mee van het waterland van zijn geboortedorp.

J. Muls.

Wils, St-Am.

Op 12 november 1907 schreef M.E. Belpaire aan Arthur Meulemans: *Beste vriend, wij hebben deze morgen Hammeneckers dichterlijk programma ontvangen, waarover ik heel fier ben.* Wat met dit programma bedoeld werd is mij niet duidelijk.

Deze beschermvrouw van de Vlaamse kunst, heeft misschien inzage gekregen van de samenstelling van zijn eerste bundel *Verzen?* Of had hij een "programma" opgesteld van zijn nog uit te voeren literair werk? M.E. Belpaire was erg begaan met *Dietsche Warande en Belfort*. Arthur Meulemans schreef in dit literair tijdschrift enkele bijdragen over de muziek. Jan Hammenecker werd rond die tijd eveneens medewerker aan dit blad. Vele van zijn latere gedichten en beschouwingen zullen erin verschijnen.

Voor de dichter Jan Hammenecker werd 1908 een bijzonder jaar: zijn eerste verzenbundel verscheen. De kleine helft van deze gedichten stamde uit zijn seminariejaren te Mechelen, de andere helft was ontstaan te Aarschot. Deze bundel werd gedrukt bij Van Lantschoot te Dendermonde. Hij begon nu aan zijn tweede verzenbundel te werken, rond Sint Jan, de evangelist, zijn patroonheilige. Hij schikte er de andere apostelen rond. Deze bundel kreeg als titel *Van Christus Apostelen* en verscheen in 1913, bij de drukkerij L'Émulation te Vorst-Brussel.

Toondichter Meulemans leidde ook een druk leven van komponeren, aanslaan van akkoorden, zoeken en scheppen van melodieën, opzoeken van liederteksten, het lezen van dichtwerken, nazien en verbeteren van drukproeven. (13) In 1908 ontstond te Antwerpen ook het koor "De Meulemansen" in het huis van nicht Jeanne op de Charlottelei. Arthur had de leiding over het gezelschap. Broer Herman ontpopte zich als een vaardig pianist, terwijl de meisjes met vriendinnen het vocaal gedeelte verzorgden.

Ook gaf Arthur nog steeds les in het Lemmingsinstituut te Mechelen. Zelfs zijn broer Herman kreeg toen les van hem.

De kunstenaars Hammenecker en Meulemans hadden te Aarschot een ideale voedingsboden. Arthur had zijn muzikale familie en de zangvereniging van de Broederbond om zijn nieuwe werken uit te voeren. De zangvereniging beschikte over meer dan 40 zangers. Bij grote zangavonden

kreeg deze kern versterking uit de stad en omgeving. Hammenecker had zijn collega's, zijn geliefde studenten en de studentenbeweging, Met ben kon hij dromen en nieuwe bronnen van schoonheid in de literatuur ontdekken. Hij had te Aarschot vele vrienden en de "Aarschotse Bruine" van de brouwerij Tielemans, was toch ook niet te versmaden, in dit gezellig Demerstadje.

Arthur Meulemans met enkele vrienden in de hof van het St-Jozefscollege te Aarschot. v.l.n.r. E.H. Crols, Frans Haldermans, Arthur Meulemans, E.H. Van Gestel en E.H. Jan Hammenecker. (foto: Frans Haldermans. Uit de verzameling JAn Van Mechelen)

Aarschot was een levendige stad met vele activiteiten, op sociaal-kultureel en Vlaams gebied.

In de nacht van 24 op 25 oktober 1908 brandde in de Lei, het lokaal van de Vlaamsche Broederbond volledig uit. Het was een ramp voor de vereniging. Alle documenten, muziekpartituren en meubilair werden verwoest. Men besliste om terug te keren naar het Gildenhuis op de Grote Markt. (thans gebouw van de Kredietbank) (14).

De spil van de Broederbond, was wel haar zangvereniging. Zij speelde een belangrijke rol in het muziekgebeuren te Aarschot. Het gezin Meulemans gaf zijn volledige medewerking; vader Karel was de zangleider en hij bespeelde ook de cello. Herman zat aan de piano terwijl de meisjes Jeanne en Louisa meezongen in de koren. Arthur werd de componist van de vereniging. Verder had de Broederbond nog een toneelafdeling en een sociale studiekering waarop actuele problemen besproken werden. Ook was er een spaarafdeling en een

EMM

12 November 1907
MARKGRAVENLEI, 188
ANTWERPEN

Beste vriend, wij hebben de
Kammingers dichtelyk programma ont-
vangen, waarover ik heel fier ben, en wil ik
hem te verzoeken, in de bladen, enge naam
heel en al te verspreiden. Wij hebben reeds vele

verspreiden gehad, hangende de introductie
van weg Bloede, en misschien kan dit ter over-
kome, de wereld zou verstaan. Wordt er een
programma naar Pastoor Cuffens getiteld? Die
kan wellicht komen. - Maar welke kroniek in de
Worand tege Januari a. v. b. Beste vriend
M. S. B.

Naamkaartje van Juf. Belpaire aan A. Meulemans, 12 nov. 1907.
(uit de verzameling J. Van Mechelen)

pensioenkas, een burgerkring en bibliotheek; kortom een brede waaier van sociaal-kulturele activiteiten en dit alles op een Rooms-Katholieke en Vlaams-Volkse grondslag.

De heropbouw van de feestzaal en de lokalen kon dan ook spoedig beginnen. De eigenaar, de familie Tielemans stond positief tegenover deze heropbouw. Er werd geld ingezameld te Aarschot en elders, om de feestzaal en lokalen terug in te richten. Jan Hammenecker droeg ook zijn steentje bij door het schrijven van het lied *Strijd*. Hij droeg dit gedicht op aan de Vlaamsche Broederbond in 1909. Arthur Meulemans werd de toondichter. *Strijd* werd voor de eerste maal gezongen bij de inhuldiging van de nieuwe feestzaal in de Lei, op 2 januari 1910.

Het lied werd later ook verspreid door middel van een prentkaart en kreeg hierdoor een eigen "leven", dank zij de meeslepende melodie van zijn *toondichter*. *Strijd* zal Oost-Brabant wakker schudden, maar ook de rest van Vlaanderen want:

*'t is tijd,
er moet in 't Vlaamsche land
een razend lied ontvlammen,
dat rolt gelijk een zee van vuur,
wegspoelend dijk en dammen.*

Bij dit lied volgen ritme en muzikale zinsbouw nauwkeurig de tekst, overwegend per lettergreep één toon. Het lied heeft een langzaam marstempo, is orkestraler gedacht en moeilijker dan het *Strijdlied*. De melodie is op accoorden gebouwd. *Op het refrein 't Zij Vlaamsch en Ons Vlaamsche Land* zijn de *hoogste* tonen en wordt het sterkst (fff) gezongen. Op de aangehouden tonen van de zang krijgt het klavier ritmische interventies. Een volledig éénstemmig lied voor de Vlaamse Volkskoren. Het kan ook dooreen solist gezongen worden met klavierbegeleiding.

Dit lied werd ook uitgegeven met klavierbegeleiding door Jan Bouchery te Antwerpen, en kostte toen 1,00 fr. Het werd ook gebundeld met andere strijdlieden door de toondichter in *Voor Vlaanderen* een uitgave van "De Huist", Tongeren. Eveneens kwam *Strijd* terecht in een bundel *Al stappend langs de baan en zingend vrijde lied*, een uitgave van het V.N.Z. Later zal dit lied opgenomen worden op fonoplaat door Philips onder de titel "Vlaendere die Leu" en gezongen door het koor "Singhet ende weset vro" uit Kortrijk.

Een fragment van dit lied verscheen eveneens op fonoplaat bij Philips onder "Trouw aan Vlaanderen" gezongen door hetzelfde koor. Dit strijdlied was vele jaren, gemeengoed op de vele zangavonden, Vlaamse strijdvergaderingen en op de landdagen van de studenten. Nu is het door de jonge generatie vergeten.

Ook schreef Hammenecker toen het lied *Verrijzenis* voor de studentengilde "Verrijzenis" uit Alsemberg. In dit Zuid-Brabants dorpje was E.H. Jan Bols pastoor geweest tot 1907. Dit studentenlied kreeg als ondertitel *Oh! ons eeuwige Vlaanderen*, het moest forsig gezongen worden. Dit lied werd ook als prentkaart verspreid voor een ruimer publiek en werd eveneens opgenomen samen met *Strijd* in de bundel *Voor Vlaanderen*. Deze twee liederen werden dikwijls samen uitgevoerd.

De eerste strofe luidt

*Ons Vlaandren is
Verrijzenis!
't Ontrolt al fier
zijn Leeuwbanier,
symbool van kracht,
dat zegelacht,
en hoogtij viert,
alwaar het zwiert!
Triomf!*

VERRIJZENIS

Godicht van Jan HAMMENECKER Muziek van Arthur MEULEMANS

Gaande (Tijds. $\text{♩} = 108$) Forschig, fier

Ons Vlaandren is Verrijzenis! Ontrolt al fier
zijn Leeuwbanier, symbool van kracht,
dat zegelacht, en hoogtij viert,
alwaar het zwiert! Triomf!

fier zijn Leeuwbanier, symbool van kracht, dat zegelacht, en
gaan! Het loeft voor, taan! Geen mar, mer steen, geen se, gel, moen, geen
weld het hield ge, kneld! Ons Vlaandren loelt, en hoer, lijk streft, de
hoogtij viert, alwaar het zwiert!
boet of band waar hield ons Land! Triomf! Verrijst, verrijst, verrijst!
viagt in top ten hoo, gen op!

Verrijst, verrijst! Verrijst, verrijst! Verrijst, verrijst!

*Uitgegeven postkaart
(uit de verzameling van Jan Van Mechelen)*

Verrijzenis, is in hetzelfde tempo geschreven als Strijd. De toonaard is moeilijker, maar de omvang blijft binnen de perken van de normale zanger. Wij krijgen sterk (f) bij de strofen en zeer sterk (ff) bij het refrein! De aanduidingen, gaande, forsichig, fier, zijn in het Vlaams, geen Italiaanse aanduidingen; hiervoor is dit lied in harmonie met de gedachte. De melodie is gebouwd op een krachtig, ritmisch motief. Het lied is forsiger dan de vorige liederen.

STRID

dicht van Jan HAMMENECKER

Muziek van Arthur MEULEMANS

Heldhaftig, (Tijdmeter: $\text{♩} = 108$)

1. 't Is tijd! Er moet in
 2. Oh! stormt het uit in
 3. 't Heeft al te bij ster
 4. Ons doen zal ook, ge

't Vlaam-sche land een ra-zend lied ont vlam-men, dat
 ee-nen schreeuw dit lied waar in ons wil-len, zich
 lang ge-durd, dat wij-laf har-tig ble-ven! zoo
 lijk ons lied, al krach-tig-mach-tig stre-ven voor

rolt-ge lijk een-zee van vuur weg spoe-lend djk en
 op-recht als een-woe-ste loeuw door-ge-ne kracht te
 bleef- ons land door-on-ze schuld be-roofd van ei-gen
 't Vlaam-sche Land, en- nooit- of nooit zal- dit ons doen be-

ff *Breed*
 dam-men! Zoo dreun dan lied, en bul-der luid-ge-
 sit-ten! le-ven! ge-ven!

lijk een schreeuw der-leu-wen: 't zij Vlaamsch 't zij Vlaamsch, ons-
breedend
 Vlaam-sche Land, ons-hei-lig Land, en 't blij-ve zoo! ons-
 Vlaam-sche Land, ons-hei-lig Land, en 't blij-ve zoo! voor de eeu-ven!"

Urd. Zang met Piano, is verkrijgbaar bij alle muziekhandelaars en bij den toondichter zelf te Aerschot. Prijs 1.00 Fr.

HOMMAGE DES BELGES

à Monsieur le Baron D'Hoogvorst.

Air du Dieu des Bonnes Gens.

1.

D'Hoogvorst, ô toi! qu'un dévouement sublime,
A dirigé pour sauver ton pays;
Tout a prouvé ta vertu magnanime,
L'amour du peuple en est le digne prix.
Sans ton secours la funeste anarchie,
Eut dévasté le sein de la cité,
Nous te devons la paix de la patrie
Et le maintien de notre Liberté.

2.

Aux premiers jours de révolte et de guerre,
On combattait sans guide et sans appui :
D'Hoogvorst parait comme un Dieu tutelaire,
Pour diriger le peuple et son parti.
En tous les lieux où l'entraînait son zèle,
Il a porté le calme et des secours;
Et s'oubliant pour le sort de Bruxelles,
Plus d'une fois il exposa ses jours.

3.

L'orage croit et la guerre en furie,
Va, poursuivant ses ravages affreux;
Il reste ferme et son âme aguerrie
Seule a bravé ces moments périlleux.
Choisi par tous, pour Chef on le proclame,
Et dans les airs s'élèvent mille voix,
Tout un pays, pour D'Hoogvorst, n'a qu'une âme,
En le jugeant digne de notre choix.

4.

Sous les drapeaux de notre Corps Civique,
Avec amour on le voit décoré;
Et d'un élan général en Belgique
On applaudit à ce don révéré.
Honneur et gloire au Chef de nos phalanges,
A ses vertus, à ses soins paternels;
Que tout Bruxelles entonne ses louanges,
Chantons en chœur, le meilleur des mortels.

Déposé.

Mre LIGNIAN.

DE L'IMPRIMERIE DE L. JONES, RUE AU BEURRE.

Dit lied werd gevonden in het archief
van de universiteitsbibliotheek van Gent.
Onder nrs. DS 115 IC 130

Wind- en watermolens te Meise

door: Achiël Jacobs

Molens staan nog altijd in de belangstelling. Enkele verenigingen zoals de v.z.w. Levende Molens, de v.z.w. Molenzorg, de studiekring Ons Molenheem e.a. , bestuderen de technologie en de constructie, de geschiedenis, de verkoop- en verhuurkontrakten, en ijveren voor het behoud en het restaureren van waardevolle exemplaren.

In onze buurgemeente Grimbergen behoren twee prachtig gerestaureerde watermolens tot het Museum voor Oudere Technieken. Een bezoek aan het prachtig molenmuseum te Wachtebeke (Provinciaal Domein) en het Centrum voor Molinologie in het molenmuseum te St Amands is zeker de moeite waard.

Ieder jaar tijdens de "Molenzondagen" zijn in ons land een aantal molens toegankelijk voor het publiek. Klim bij deze gelegenheid eens in een windmolen, en bewonder er de vlaamse spits-technologie van weleer.

In deze bijdrage over de molens in onze fusiegemeente (of enkele meters erbuiten) spreken we over de eigenaars, de molenaars, de huur- en verkoopovereenkomsten. We maakten een synthese van wat er tot nu toe hier en daar gepubliceerd is, en voegden er nieuwe vondsten bij. Ook was het nodig om een aantal genealogiefragmenten op te zoeken om een inzicht te krijgen in de opvolging.

Volgende molens worden behandeld:

- de watermolen van Meise in de St Annastraat, ook genoemd "Molen De Waet", op de rechteroever van de Meisemolenbeek.
- de watermolen "Ter Spriet" in de Rotterikstraat , aan de "Drijpikkel", op de rech-

teroever van de Hammervonnisbeek, dus net over de grens, op grondgebied van Strombeek-Bever

- de watermolen " van Amelgem" in de Boschstraat, op de rechteroever van de Meise-molenbeek, net over de grens, op grondgebied van Wemmel. (dikwijls Meisemolen genoemd)

- de watermolen in de Heidestraat te Wolvertem-dorp, "Baggemolen" genoemd.

- de watermolen van het kasteel te Imde

- de windmolen "Moeleputte" van Wolvertem, op

- de Merchtemsesteenweg

- de windmolen van St Brixius Rode.

- de windmolen van Westrode.

- de windmolen van Nieuwenrode, opgericht toen deze gemeente nog tot Meise behoorde.

De eigenaars waren destijds de plaatselijke "Heren" of andere klinkende namen zoals: de Heren van Boechout, de prinsen van Turn & Tassis, de Prins van Oranje, de abdij van Groot Bijgaarden, de koninklijke familie Saxen Coburg Gotha, keizerin Charlotte, Verreycken, Taye...

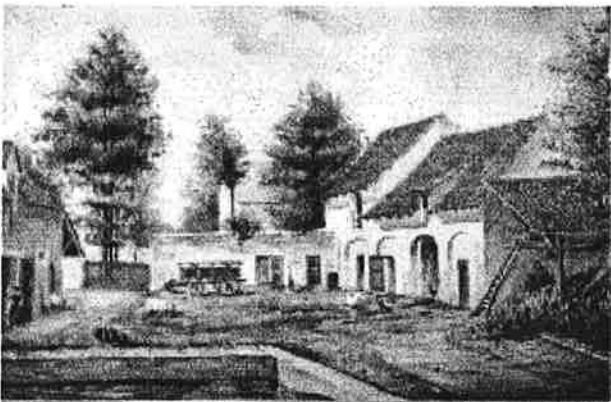
De windmolens zijn tijdens de oorlog 14-18 om strategische redenen in brand gestoken, behalve deze van Sint-Brixius-Rode die voordien door een storm werd geveld. De watermolens bestaan nog, maar zijn omgevormd tot woning of bedrijfs-

gebouw. De maalwerken en molenwielen zijn spijtig genoeg verdwenen. Wij vonden geen sporen van rosmolens voor graan of olie, af en toe wordt er een handmolen vermeld bij boedel-scheidingen.

Molen "De Waet"

Watermolen in de St Annastraat te Meise, op de rechteroever van de Meise-molenbeek.

Dit was een graanwatermolen met twee maalgangen, een voor koren en een

voor boekweit. Werd reeds vermeld in 1428. Was tot 1752 eigendom van de Heren van Grimbergen, tak Nassau. (Willem de Zwijger)

In 1619 werd de molen verhuurd voor 44 pond. ¹(dit zou overeenkomen met 176 gulden). Later, na het twaalfjarig bestand huurde Anna van der Ee, vrouwe van Meise tegen 350 gulden per jaar.

Vanaf einde 1600 vinden we verscheidene huurkontrakten. De molen wordt telkens bij openbaar opbod verhuurd aan de meestbiedende. De bieder moest dus een scherpe prijs stellen, en het verbaast ons niet dat bij de minste tegenslag -door oorlog of natuurrampen- de molenaar moeite had om de pachtprijs op tafel te leggen. De verhuur werd geregeld door de rentmeester van de prins van Oranje, deze liet een kontrakt opmaken door een notaris en dit kontrakt werd dan ook overgenomen in een schepenakte en aldus bekrachtigd door de

schepenbank van Meise. Een derde persoon moest borg staan en bij wanbetaling de pachtsom voorschieten.

Zo vonden we dat Jan van der Cruycen de molen in 1686 huurde tegen 240 gulden per jaar voor een termijn van 6 jaar, ingegaan op Kerstmis 1686. Deze termijn werd blijkbaar verlengd, maar in 1693 en 1694 komt hij in problemen wegens schade geleden door oorlogsfeiten. Er ontstaat betwisting met de rentmeester over verschuldigde bedragen. Ondanks deze problemen mocht hij in 1699 nog een termijn beginnen van 6 jaar tegen 253 g pachtprijs. Zoon Niclaes was borg. Deze Niclaes voert een indrukwekkend proces tegen de rentmeester, over de betwisting. Niclaes richt zelfs een verzoek tot de Raad van Brabant om een Pro Deo te bekomen, doch na advies van de schepenen te Meise wordt dit afgewezen, "omdat hij voldoende middelen had." Het proces duurt van 1714 tot 1728. Regelmatig verschijnen de partijen op de Rolle. Uiteindelijk is het dan een dik bundel papier geworden en het besluit omvat wel 237 artikelen. We zien dat Niclaes zelfs naar "den Keyser en den Coninck" heeft geschreven. ²

In 1705 huurt zijn zuster Catharina de molen voor 259 gulden. Haar vader Jan en haar broer Niclaes zijn borg.³ De termijn is deze keer maar 3 jaar, *maar indien de oorlog langer quame te dueren soo sal de voors. verpachtinghe gecontinueert worden tottertijd van peys...* Er komt voortijdig een einde aan deze termijn, wellicht wegens de voornoemde betwisting. We vinden niet altijd geschreven dokumenten terug, blijkbaar werden sommige zaken mondeling en in der minne geregeld, zodat wij soms moeten gissen.

In de pachtprijs is ook begrepen "*het recht van het gruytbier onder de voors. parochie consisteren in rechten ende doen betaelen eenen pot voor elcke aeme buytenbier ende van elcke aeme binnenbier een Pleck*

brabants oft 24 mijten". (1 aeme = 96 potten = 182 liter; 1 Pleck = 1/60 gulden; buytenbier = vrent bier). De molenaar mocht dus ook moutbier verkopen mits belasting hierop te betalen.

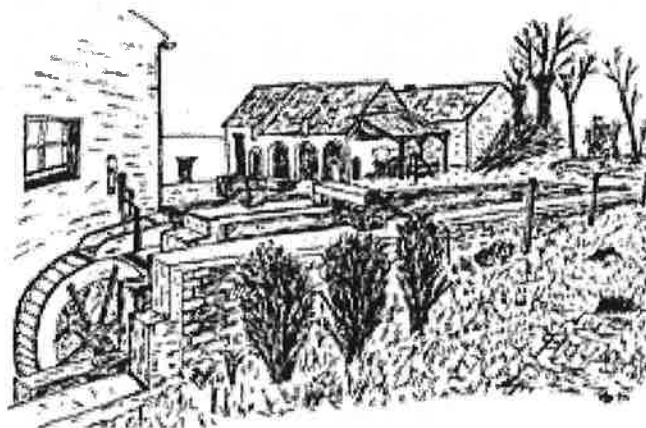
In 1706 is Petrus Verstappen huurder voor 259g.⁴ Jacobus Lauwers uit Londerzeel is borg. Petrus huwde in 1709 met Catharina van der Cruyce, zuster van Niclaes, de vorige molenaar.

In "De heerlijke rechten en inkomsten van de baronnie Grimbergen in de 17de en 18de eeuw"⁵ lezen we: *...staet der revenuen ende lasten der vs. dorpen ressorterende onder de baronnie Grimberghen als volght, genoemen voor een gemeyn jaer van van sesse, te weten 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704,Meissche : Pachten van den watermoelen ende vijver voor gemein jaer van sesse: fl 356-1-6.Dese renten zijn gecreeerd geweest door sijne hoog-heyte Philippe Guillaume, prince van Orangen int jaer 1512 en voordere jaren.*

Wellicht kon de molenaar zijn pacht som niet betalen want reeds in 1708 komt de molen terug vrij. Het is dan Philips Lauwers die huurt tegen 357 gulden. In 1714 volgt zijn zoon Jacobus hem op⁶, en betaalt 322 g., maar niet voor lang, want na de dijkbreuk in 1716 is het zijn andere zoon, Guillielmus, die een verzoek richt tot de schepenen:⁷

Wij Franchois Brion meier, Nicolaes Verbeyst, Hendrik van Hemelrijck, Jan van der Straeten ende Nicolaes Sibens, schepenen der bancke van Meysse, lande van Grimbergen, verclaeren ten versoecke van Guillaume Lauwers, huerlinck van den molen der selve prochie competerende d'hooge erfgenaemen wijlen sijne conincklijke majesteyts van Groot Brittagien waerachtegh te wesen dat den dijck vanden vijver bij den voorschreven molen gelegen competeerende als vooren, is doorgebroken door den watervloet voorgelassen in de maent februari 1716, dat

denselven dijck ongemaect is gebleven vier weken, dat den selven Guillam Lauwers door 't breken van de voorschreven dijck heeft geleden vele schade als zijnde van onse kennisse dat denselven molder het graen ende mout van sijne calanten niet en heeft connen maelen ter oorsaecke van verlies van 't water door den voors. vijver, verclaerende voorts van onse kennisse te wesen de voorschreven drie maenden sijn geweest den principaelen teyt dat men in dese prochie brouwt ende dyenvolgende veel mout moet gemaelen worden, sijnde insgelijckx van onse kennisse dat vele van onse ingestenen hebben moeten doen maelen tot Beyghem, Vilvoorden ende elders ter oorsaecke voors. In teeken der waerheyt hebben wij dese onderteekent desen 25-5-1716. Ter relatie van de voors. schepenen als griffier J.B. van Leuven

Ook in het landboek "Cohier der Prochie van Meys" vinden we hem terug. Daar zien we dat er een jaarlijkse belasting van 67 oorden verschuldigd was aan de parochie.

Als huurders staan er vermeld:

- tot 1720 Guillielmus Lauwers
- 1720 - 1734 Martinus de Vinck
- 1734 - 1740 Jan Frans Speltiens
- 1740 - 1746 Hendrik van den Houten
- 1746 - 1750 terug het echtpaar Jan Frans Speltiens en Joanna van den Houten

We vonden het verhuurkontrakt van

Martinus de Vinck uit 1727.⁸ De pacht bedroeg deze keer 205 gulden. Zijn schoonbroer Nicolaes Vercammen was borg. Franciscus Speltiens huurde in 1734 voor 6 jaar tegen 221 gulden.⁹ Hendrik van den Houte kwam in 1740 huren tegen 210 g, met als borgen Nicolaes van Herseelen uit Mollem en Jan Frans Speltiens uit de wijk Hasselt. Deze Jan Frans huurt vervolgens in 1746 tegen 238 g.¹¹

Het blijkt dat deze termijn niet kon uitgedaan worden want in 1749 is er een nieuwe huurder.¹²

Er ontstaat een betwisting met de rentmeester van de prins, de heer Foulon, over de pachtbetaling. In 1750 komt er uiteindelijk een akkoord, de molenaar roept oorlogsschade in en moet uiteindelijk 200g betalen. Een achterstal van 599 g en 16 stuivers moet onmiddellijk betaald worden.¹³

In het landboek lezen we : "Nu sijne hoogheyt den H(ee)re Prince van Oranje ende Nassau."

Deze verhuurt de molen in 1750 aan Guilliam Verhavert¹⁴. De termijn van verhuring is 6 jaar. De eerste drie jaren bedraagt de huur 160 gulden, daarna 180. Taksen en belastingen zijn ten laste van de huurder, evenals de sleet op de molenstenen en het ijzerwerk. Hij moet de beken onderhouden en ruimen en het waterpeil voor de molen mag hij niet hoger laten komen als de schepenbank van Meise voorschrijft. Een taxatie van het ijzerwerk en de stenen werd opgesteld door twee meester-molenaars. Het molenaarsloon in natura bedraagt 1/16de van de vermaalde hoeveelheid. Het recht van het gruytbier is er niet meer bij, wat meteen een verklaring is voor de lagere pachtprijs.

Hier volgt nu de tekst:

Op heden den 30en Decemb(er) 1749 compareer den voor mij onderges(chreven). als openbare notaris geadmitteert bij haere

majesteyts souvereynen raede geordonneert in Brabant binnen de vrijh(eit) van Merchtem residerende ende in de presentien van de getuygen hier onder genoempt in propren persooone Dheer ende m(eest)r Joannes Lambertus van Ravesteyn in qualiteijt van Rentm(eeste)r ende als ten effecte deser particuliereijck volmaechticht ende geauthoriseert van Edele mogende heeren vanden Raad van sijne Doorlugtighste Hoogheyt den heere Prince van Oragnie en Nassau bij acte gepasseert in s Gravenhage ter Camere van de voors. Raade en Rekeningen den 20e Octob(er) lestleden gearapheert Reigersman vñ leeger stont en ter ordonnantie van deselve ond(erteekent) J(on)K(er) van Schurne waer toe/ wordt gerefereert, welcken comparant in sijne voors. qualiteijt ende uijt cragthe alsvoren heeft verclaert verhuert te hebben gelijk hij doet bij desen aan Guilliam Verhavert sone Philips hier present mede compareerende ende naer besch(reven) huere op naervolgende conditien accepterende/ Dat (i)s te weten den watermolen competerende sijne voorn(oemde). en Doorluchtigsten Hoogheijt binnen de Prochie van Meysse met het molenhuijs schuere stallinge ende al sijne andere toebehoorten mitsgaders de bovenste partije van den bempt genoempt den Princenbempt, Item den Damme die tusschen de beke ende den vijver is, beplant met eene dreve van Essche Boomen alsmede een stuck Landts liggende tusschen de Beke ende den selven vijver, beneffens de twee cleyne bempden digt bij den voors. molen gelegen respective(lijk) aan den huerlinck soo in grootte als de situatie ten vollen bekent mits hij actueelijck den selven molen is occuperende ende daer aff hij nu eenige tijds het geniet en proffijt heeft gehad welck geniet voor t'rest van dit jaer 1749 hem gratis is vergunt ende oversulcx verclaert hij huerlinck sich daer mede te contenteeren welcke huerin ge is geschiedt

voor eenen Termijn van sesse achtereenvolgende jaeren die cours ende in ganck vinden sal den iersten Januarij 1750 om ende mits daervoor jaerlijcx in handen van den H(eer)e verhuerder binnen Londerzeel voor ieder vande drij ierste jaeren te betaelen de somme van hondert sestig guldens courant geldt 's jaers, ende voor ieder van de drij leste jaeren de somme van hondert tagtich guldens insgelijcx courant geldt, de selve jaerelijcxsche pacht op dyen voet te betaelen in twee gelijcke payementen van ses tot ses maenden waarvan d' eerste sesse maenden sullen comen te verscheijnen den Lesten Juni 1750 ende soo voorts van ses tot ses maenden den voors. Termijn geduerende hant van welke preciese bet(aling)e telker ses maenden offte uytterlijck drij e weken daer naer. Soo verclaert hij huerlinck sich selve van alsien voor alsdan te houden voor vervallen van sijnen resterende termijn van huere indyen het den verhuerder geliefft ende anderssints niet, ende sal het in sulcke gevallen aen den verhuerder liber staen van den voors. watermolen metten huysinge Dammen Bempden en landt hier voorder vermeldt terstonts te verhueren aen een ander sonder aansien van den huerlinck ende souder dyenaengaende eenige formaliteyten offte solemniteyten van recht te moeten observeren aen wel hij huerl(inck) wel expressielijck is deroegerende. Item sal den huerlinck seijnen termijn geduerende sonder cortinge aen den voors. pacht somme int gelijcke moeten dragen ende betalen alle prochie/ ommestellingen soo van Beden subsidien XX-e penn(ingen) contributien als alle andere reele, personele, mixte ordinaire en extraord(inaire) lasten geene uytgenomen offte gereserveert niettegenstaende de placcaerten offte uytzendingen van haere majesteyt offte haere staeten van dese lande ter contratrien werden geemaneert alwaert selffs over eenige antieure lasten waeraen hij huerlinck

van alsnu voor in toecommende expressielijck is deroegerende bij desen/ Item sal den huerlinck gehouden sijn den voors. molen 't aanveerden op sgattinge, estimatie ende prisinghe te doen op morgen ultima anni 1749 bij geswoorene schatters door den verhuerder en huerlinck wedersijts te affirmeren, naementlijck de gaende ende roerende wercken met de steene ende alle het ijserwerck daer toe behoorende welke estima(ti)e ende prisije

sal geschieden alle drij jaeren, ende sal den huerlinck gehouden sijn de vermindernisse van derselve aenden verhuerder op te leggen en te betaelen, te weten voor iederen duym steene agthien gul(den)s courant. / # dwelck oock sal plaatse hebben in 't regard van den huerlinck ingevalle sijnen affscheyden in plaets van vermindernisse meerderheyt wort bevonden # J.L.

Ravesteyn 1749.

Item sal den huerlinck schuldig wesen naer oude gewoonte te maelen op het sestiende vat, Brusschelse maete Item en sal den huerlinck den voors. watermolen huysinge Landt en bempden (voors) niet mogen overlaeten offte voorts verhueren aan een ander 't sij ten deele offt int geheel sonder express consent vanden verhuerder, op pene van nulliteyt van alsulcken overlaeting offte voortsver hueringe Item sal den huerlinck de vijver niet hooger mogen stijghen dan dat behoort naar costuyme der Bancke van Meyse en soo hij contrarierde ende iemands beschadigde sal hij gehouden sijn deselve schade te repareren en aff te draegen tot sijnen Cost sonder afslag aen sijne huere Item sal den pachter gehouden wesen sijnen termijn geduerende de beken loffelijck te ruimen ende de straeten met den Damme aen de gotte heymen en riolen soo te onderhouden op sijnen cost dat den verhuerder daar geen cost offte schade en come te Leyden, gelijk hij huerder oock sal geobligeert sijn de grachten inden Princenbempt te herstellen (geschrap't : volgens aenwijsinge daer affaen hem te doen herstellen) tot het afftappen vant' water ende # die sowel als # d' omliggende grachten te dyen eynde uyt te schieten en te verdiepen alles opde maniere gelijk sulcks aen hem in cas van noode sal worden aengewesen, Item sal den huerlinck moeten (uytt) trecken de poter offt plantsoenen offt die groyen offte gegroyt sijn inde voors. bempden, ende sal hij de nieuwe plantagie die den verhuerder aldaer comppte doen moeten gaedeslaen, soodanig dat hij met het genieten van het gras, daer aen geen schade en doet Item sal hij huerlinck gehouden sijn de sluysen die den verhuerder omtrent den voors. molen sal willen maecten open ende toe te doen op sijnen behoore(lijcken) tijdt, en in cas dyenaengaende door sijne negligentie eenige schade compt voor te vallen sal hij

huerlinck t'selve in eygen naem moeten verantwoordt Item reserveert den verhuerder van 't allen tijde te mogen doen affbouwen de Dreeven Esschboomen en van aldaer andere inde plaetse te doen planten sonder dat de huerlinck daer voor eenigen affslagen sal connen pretenderen gelijk oock gereserveert wordt van op den om gangh van de voors. bempden en landen te mogen doen/ soodanige beplantinge van boomen als verhuerder offte sijne hooge p(rinci)paelen sal gelieven Item sal den huerder opde voors. molen geene schorsse mogen maelen ,ende moeten gedoogen het stillestaen van den molen als wanneer aenden selven sal moeten gewerckt worden geduerende welken tijds hij daar over geene modera(ti)e offte affslag en sal genieten offte mogen pretenderen Item sal den huerlinck voors. huysinge schuere en stallinge t'sijne coste moeten onderhouden van plecken vitsen en lasten, totten derden richel nederwaerts volgens gemeyn gebruyck alles sonder corten alsvoren, ende en sal hij huerlinck geene reparatie mogen doen sonder permissie van den verhuerder op pene dat die sullen blijven tot sijnen privaten last en sonder daer over iet te mogen pretenderen offte aen sijne pachts(omm)e te sullen mogen corten. Item ten opzichte van de besaytheyt die ter affscheiden van den huerlinck sal bevonden worden op de Dammen tusschen de beke en den swerten vijver sal door den alsdan aencomenden huerl(inck) gepresteert worden voor d'helffs en d' ander helft blijven aen den huerlinck in recompaens van sijn saytsel, ploeghrecht en Labeur Item sal den huerlinck geen gesagh hebben aen eenighe opgaende boomen , (ende) dan sal van de tronckboomen genieten den houtwasch naer houwnes recht welcken troncken hij sal moeten aemployeeren tot het maecten en repareren van de straete en tot dyen eynde in cas van node oock mogen cappen

eenige willige boomen staende aen de beke, mits in de plaetse dier te planten andere Poten Item sal den huerlinck sonder corten alsvoren alsnu greeet moeten betaelen twee Pistolen voor wijngeldt # ten behoeve van sijne Doorl. Hoogheyt. ende de oncosten van het passeren deser dobbel acte versegelt daert toe dienende Naer alle waelcke conditien den voors. huerlinck hem belooft te sullen reguleren onder 't verbant en remuneratie als in d' ampelste forme, ende alhier mede comparerende Philippus Verhavert vader des comparants ,innewoonder tot Merchtem mitsgaders Engel van Ingelum innegesetene molder tot Zillicke ende Gillis Verhavert, sone Hendricks # hebben verclaert hun solidarlijk voor de voors. huerlinck ende het voldoen der jaerlijkse pachtsomme Prochielasten, priseije van den voorgen. molen end allen tgene in dese conditien van verhueringe is begrepen te stellen als Borgen, p(rinci)pales eenen voor al ende in slidum renutierende ter dijen effecte aen d'ordre van excludie en revissie van den meriter dijer door mij notaris alsnu onder- richt sulcx dat de verhuerder sal keus en optie hebben van ter prestatie van allent' gene voors. aen te spreken, den huerlinck, oft eenen alleen der voornoemde borgen , tot welcken eynde hij huerlinck ende voorgeseyde borgen # tsamen en elck van hun in particulier # mits desen hebben verclaert onwederroepelijck) te constitueren alle toonders deser om te compareren voor de Souvereynen Raede van Brabant schepene der prochie van Meysse ende alle pers(onen) daer het den verhuerder ofte sijne Hooge p(rinci)paelen ghelieven sal om # hem comparant ende medecomparanten # eens vooral als p(rinci)paelen Debiteur ter keuze ende optie alsvoren in cas van gebreck in 't onderhouden en volbrengen van allent gene voors. volontaire(lijck) te doen en laten condelingneren met costen gelove verbin-

dende en renuntierende tv(oors.) Aldus gedaen en gepasseert binnen Londezeel voors. Dato als voren ter presentien van d' heere Joannes Andreas van Ravesteyn, ende Rombaut Mertens Preter der prochie van Londerzeel als getuygen hier toe aengesocht. ondertekend :
 Philippus Verhavert, Guiliam Verhavert, JL van Ravesteyn,
 Enghel van Ingelghem, Gillis Verhavert
 D' mercq van X Rombaut Mertens .A.
 Van Ravensteyn
 et me quod attestor notaris De Ramau.

bijlage 1

Op heden den 31 Xbris 1749 hebben wij Arnoldus van den Bossche ende Jan de Ridder beyde meester / molenmaeckers ende schatters van onsen stiele de taxatie gedaen van den watermolen tot Meys compiterende Zijne Hoogheyt den Heere Prince van Orange en Nassauw & & Ten versoecke van den heere mijnheer D'Ortho Heere Raet intendant van zijne voorgemelde Hoogheyt ende ten versoecke van Gilliam Verhavert aencommenden Muyldere vanden voors. molen tot Meys van alle de drayende wercken gelijk volght Inden eersten den molen boom offte assches een buyten wiel met sijne hermen en hosen een cam wiel met sijne hermen ende cammen een lanterne met sijne spillen Item den asse van den Boeckweymolen ende een wiege met sijn spillen ende een camwiel met sijn hermen ende cammen ende een lanterne met sijne

spillen item de steenwinde te weten de as en trommel met den steen-reep ende trommel- reep met camandel, ende een sackwinde met sijne reepen Also dat dese boven gespecificeerde stucken t' samen sijn weerdigh bevonden de somme van tweehondert ses entwintigh gulden vijf suyvers courant geldt Item den loopenden steen vanden coren-molen is dick bevonden sestien duim 16.

Item den liggenden steen vanden selven molen is dick bevonden acht duymen een quart 8-1 / 4.

Item den loopenden steen van den boeckwey-molen is dick bevonden elf duym 11.

Item den liggenden steen daer van is dick bevonden ses duym, een half ende een achtste van eenen duym te weten brusselsche maete 6-5 8

Taxatie van alle het ijserwerck van den voors. molen

Inden eersten aenden molenboom offte assche sijn vijf banden ende twee tappen, ende in het camwiel sijn acht ejsere bauten, ende het ijserwerck van de lantere twee banden ende acht slecken en twee hassen een staeck ijser met sijnen hals en sijn panne, ende spoor ende een graeneijser ende lichteijser item in het buyten wiel sijn twelf bauten met de vijsen, item aen de assche van den boeckweymolen sijn twee banden ende twee tappen ende aen de wiege twee banden ende acht slecken en drij bauten, ende aen het camwiel van den selven molen sijn acht slecken, item het staেকেijser met den hals ende sijn panne ende spoor ende graenstock een lichteijser ende ijserwerck van sackwinde met eenen eijseren huysel en eenen eijseren handtboom met eenen keerhaeck met vier scherphamers, also dat dese voorgemelde stucken eijserwerck sijn weerdigh bevonden de somme van honderd seven en 't sestigh gulden courant geldt dics =167=0 Aldus bevonden en getaxeert den 31e

Xbris 1749 ende is onderteeckent

A van den Bossche Jan de Ridder
226=5
167=0
393=5

Wie sijn nu de personen uit deze akte ?

Engel van Ingelum (van Ingelghem, gehuwd met Joanna de Beenhouwer) was eigenaar van de Molen van Betyen in Zellik.¹⁵ Joannes Lambertus van Ravestein was drossaard van Steenhuffel (1767-1770) en rentmeester van de prins van Oranje. Hij sneuvelde in de boerenkrijg op 23.10.1798 tussen Steenhuffel en Merchtem evenals zijn zevenentwintigjarige zoon Lodewijk.¹⁶ De nieuwe molenaar Guilliam Verhavert stamt uit een rasechte molenaarsfamilie.(zoon van Philippus en Elisabeth van Ingelghem uit Merchtem). Hij huwde te Meise op 2.5.1750 met Anna Maria De Boeck. Het gezin kreeg 7 kinderen.

Wellicht was de huur aan de hoge kant want in 1773 moet hij 350 gulden, een belangrijk bedrag lenen.¹⁷ Hij overleed op 23.8.1793. Hun zoon Josephus, (ook Gillis genoemd, geb 22.2.1761, ovl 24.4.1832) had voordien de huur overgenomen. Deze werd verlengd op 18.4.1792.door de Prins de Berghes van Grimbergen .(deze was al sedert 1753 eigenaar toen de Oranje-Nassaus hun rechten in Grimbergen aan de familie de Berghes afstonden.)

.... de watermolen van Meise met 67 roeden aan de vijver, een stuk land van 1 dw 49 roeden, de Princenbemptweide van 6dw 8 r aan de Molenbeek en het Princenbos met nog een lap grond voor een tijdspanne van 9 jaar en tegen den huurprijs van 250 g. courant geld per jaar.

Josephus huwde met Anna Catharina de Boeck en kreeg twee kinderen. Hun zoon Joannes Baptist (geb 24.4.1804, ovl 12.3.1842), volgt zijn vader op.

Deze Jan Baptist huwt met Maria Theresia Stuckens uit Haren,¹⁸ maar heeft geen opvolgers, hij had twee dochters, en een zoon

Egidius Edwardus die priester wordt. (Pastoor te Asse van 1881 tot 1872 en daarna te Kobbegem).

In 1797 kocht baron Emmanuel van der Linden d'Hoogvorst deze molen. Het is deze wiens standbeeld aan de kerk staat. Hij werd burgemeester van Meise van 1825 tot aan zijn overlijden in 1866. Speelde als hoofd van de Burgerwacht een hoofdrol bij de opstand tegen de Hollanders in 1830.

Bij de verdeling van zijn nalatenschap op 30.4.1870 bekwam zijn zoon Leon Joseph Ghislens van der Linden d'Hoogvorst de molen. Hij was toen zijn vader opgevolgd als burgemeester en bleef dit tot 1891.

Op 27.3.1880 werd het goed verkocht aan Edmond Emile Charles Antoon Ghislain Van der Linden d'Hoogvorst - de Maret Bassano, kleinzoon van baron Emmanuel, eigenaar te Resteigne (not Van Halteren)

Op 16.4.1881 gebeurt dan de grote verkoop van de goederen van de Baron. Het grootste deel, waaronder ook de molen wordt aangekocht door Z.M. de Keizerin van Mexico; Maria Charlotte Amelie Augusta Victoire Clementine Leopoldina, hertogin van Saxe, prinses van Saxon Coburg Gotha, echtgenote van Ferdinand Maximiliaan Jozef de Habsbourg , zuster van koning Leopold II (not van Halteren)

Uit de akte:

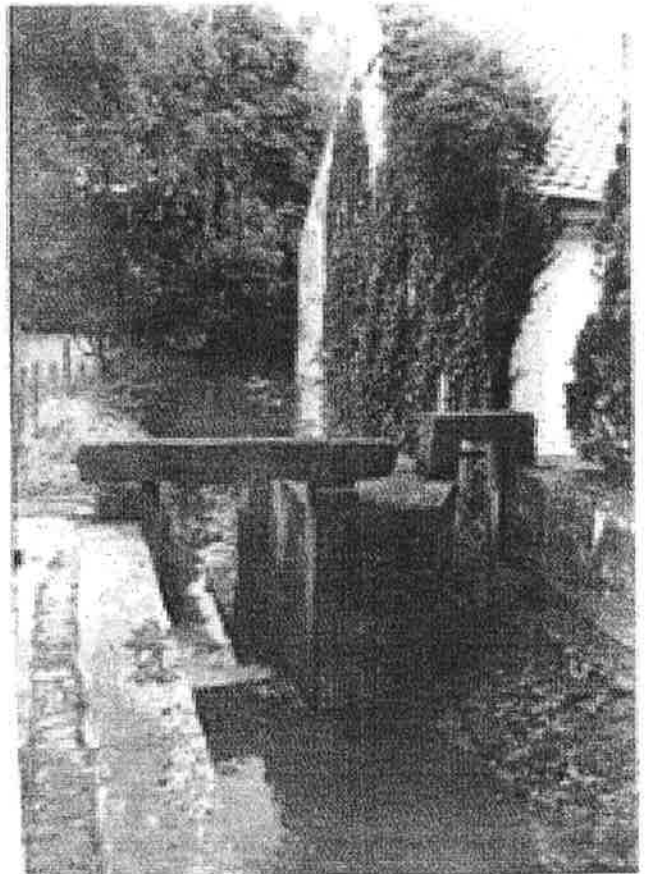
*article onze: Une maison d'habitation avec jardin et moulin à eau (dont les ouvrages tournants et mouvants appartiennent au locataire), au lieu dit "Groot Beverland" section G, numéros 235 -236 - 237. contenant ensemble dix-sept ares dix centiares, tenant à un chemin.*¹⁹

Hieruit blijkt dus dat het draaiende werk van de molen reeds eigendom was van de molenaar. Deze molenaar had reeds in 1903 een vergunning gevraagd aan degemeente om een stoommachine te plaatsen.

Na het overlijden van de keizerin in 1927 komt de eigendom toe aan haar erfgenamen.

Inmiddels was de molen verhuurd (na de dood van Jan Baptist Verhavert in 1842) aan Jean François De Waet uit Neerijse (° 21.8.1821). De familie Verhavert was dus bijna honderd jaar molenaar, en wordt opgevolgd door de familie De Waet die er 117 jaar zal blijven. Deze molen is nu nog steeds gekend als molen "De Waet".

Jean François stamt uit een molenaarsfamilie van vader op zoon. Hij huwde in 1845 met Maria Josephina van Steenwinckel uit Wolvertem. Het echtpaar kreeg 2 kinderen maar de vrouw overleed reeds op 21.7.1854. Jean François hertrouwde op 25.4.1859 met Joanna Catharina Stuckens uit Strombeek. (° 11.12.1829 +17.3.1901 - Maria Theresia, de vorige molenaars, was haar tante). Dit gezin had 8 kinderen, waarvan Josephus Emilius (° 16.7.1875 +22.03.1947) en Maria Octavia (° 13.7.1865 +27.3.1940) de molen kochten op 29.6.1937, dus bij de verkoop van

de eigendommen van de koninklijke familie. Broer en zus werden ieder voor de helft eigenaar (not Taymans).

Het is dus pas in 1937 dat dat de molen in bezit komt van de mensen die er in werken, de molenaars.

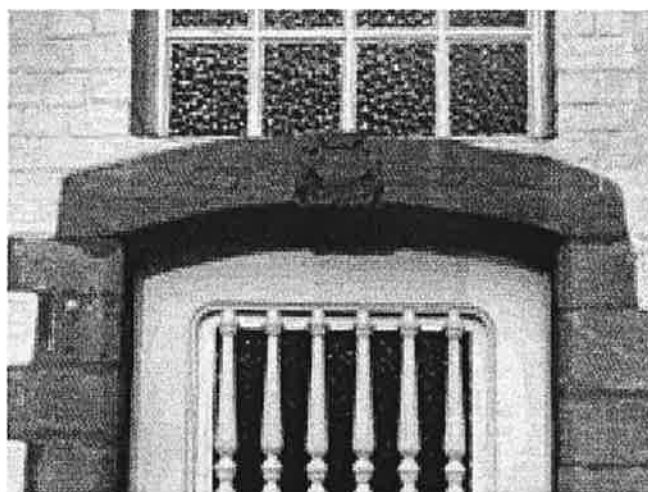
Een andere broer, Charles, wordt molenaar op de watermolen van Mollem. Na het overlijden van Maria Octavia komt het bezit op 27.10.1940 op naam van Josephus Emilius. Hij bleef ongehuwd en schenkt op 27.8.1941 de naakte eigendom aan zijn neef Ludovicus Emilius Amandus De Waet, en behoudt het vruchtgebruik ervan. (Ludovicus' vader was Joannes, die een herberg uitbaatte, eerst de Laiterie De Waet -thans domein Drijtoren- en later het Hof te Oppem, ook Sterckxhof genoemd). Ludovicus huwde op 6.10.1941 met Paula Leona Irene Mertens uit Steenhuffel (geboren 2.4.1913 op het Neerhof te Wolvertem- Slozen). Op 26.3.1958 overlijdt Ludovicus, en wordt de molen door erfenis eigendom van de weduwe Mertens. Zij verkoopt alles op 3.8.1959 aan de huidige eigenaar, de familie Jan-Baptist Irena Steenackers-Stevens, uit Steenhuffel. De weduwe Mertens verhuist dan naar het groot herenhuis van haar grootvader, brouwer Karel Moortgat, te Steenhuffel-dorp. Ze overleed er onlangs op 18.04.2003.

Enkele wetenswaardigheden:

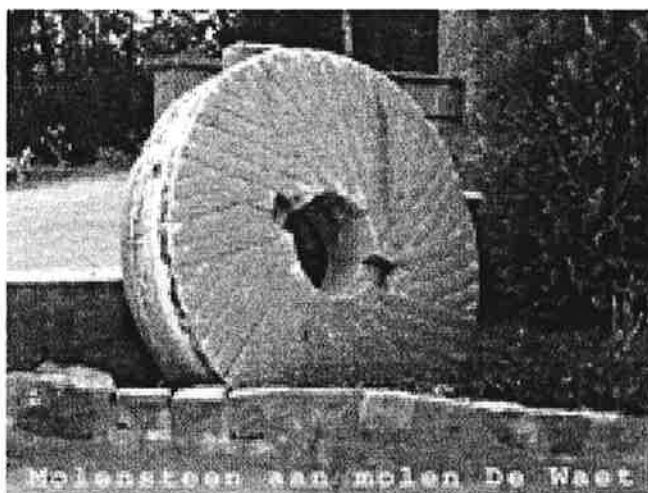
Het was een watermolen met bovenslagrad en twee maalgangen. Het water kwam uit de nabijgelegen vijver die zelf water ontving van de Meisemolenbeek. Deze vijver maakte deel uit van het domein Drijtoren dat in 1937 door Jan Baptist Van Gijssel gekocht werd. Deze sloot de vijver af, zodat de molen enkel nog water uit de beek kon betrekken. Na een rechtsgeding moest alles terug zoals tevoren hersteld worden.²⁰ In 1904 werd een stoommachine geplaatst, die de maalgangen kon aandrij-

ven bij watergebrek.²¹ Later werd de stoommachine vervangen door een elektromotor. In de jaren vijftig werd het schoepenrad afgebroken omwille van het gevaar voor spelende kinderen die aan de schuiven prutsten en zelfs in het rad dierven kruipen. Ook het binnenwerk werd afgebroken.²²

Nota: er bestaat een oude postkaart met opschrift: "Meysse - moulin Dewaet", maar waarop bij vergissing de 's Gravenmolen uit Grimbergen afgebeeld staat. Een bouwkundige beschrijving van het gebouw is te vinden in: A. Bettessone; Schoon Meise deel 4 -1988 p. 74

Wapen van baron d'Hoogvorst met het jaartal 1776

Een molensteen voor het molenhuis

Voetnoten

1. Histoire des environs de Bruxelles - A. Wouters
2. Sch. Gr. Meise 5758 - 30-08-1728
3. Sch. Gr. Meise 5690 - 20-02-1705 - conecmnatie voluntair in 1707.
4. Sch. Gr. Meise 5789 - 29-12-1706
5. Sch. Gr. Meise 5744 - 29-12-1706
6. Sch. Gr. Meise 5744 - 29-12-1706
7. Sch. Gr. Meise 5753 - 29-12-1706
8. Sch. Gr. Meise 5757 - 29-12-1706
9. Sch. Gr. Meise 5757 - 29-12-1706
10. Sch. Gr. Meise 5757 - 29-12-1706
11. Sch. Gr. Meise 5757 - 29-12-1706
12. Sch. Gr. Meise 5757 - 31.3.1746
Sch. Gr. Meise nr. 4759

13. Notaris De Rameau Merchtem nr 4824. De Akte van verhuring werd gevonden en ons bezorgd door de heer Maurice De Smedt, medewerker van heemkring "Ter Palen", waarvoor dank.

14. Kijk- en leesboek over Zellik - Schoonjans.

15. Sprokkelingen uit Steenhuffel, in Eigen Schoon en De Brabander 1956 p.39

16. Sch. Gr. Brussegem nr 1206, dd. 07-07-1773 voor not. Van Lint te Brussel:...den eersaemen Guilliam Verhavert, molder tot Meysse en Anna Maria de Boeck ontvangen van de eerbare Maria Waegemans, jonge dochter, dienstmeid bij Procureur Van der Cammen bij de Souvereine Raede 350 gulden, den scellinck 6 stuyvers, den patacon tot 48 stuyvers, tegen een jaarlijkse rente van 14 gulden.

17. van het gekende oudbrabantse geslacht dat wij ook tegenkomen op het Lievevrouwenhof te Meuzegem, en op het kerkhof te Sint-Brixius-Rode.

18. medegedeeld door mev. Estella van Hemeldonck (not. Van Halteren Brussel)

19. medegedeeld door mev. Paula Mertens, wed. De Waet.

20. stoomketel Cornwall, 7 bar druk, 25m² verwarmd oppervlak.

21. Brabantse wind- en watermolens; kadastrergegevens - Herman Holemans. In 1886 wordt het perceel na grenswijzigingnr G236b, en in 1964 nr G236D. In 1954 wordt na verandering van bestemming het gebouw omschreven als graanmolen (perceel G236c) en als elektrische molen (perceel G236e).

HET TONEELLEVEN IN MEISE (1920 ~2004)

door Piet De Cuyper (1997-2004)

Gemeentelijke Basisschool "De Leertuin" Meise

Ook in de "Leertuin" te Meise is het een goede gewoonte om aan kindertoneel te doen en zoals de Basisschool te Rode-Eversem, brengen ook zij een combinatie van toneel, dans en zang dus... musicals. Juffrouw Bie De Donder vond ik bereid om een overzicht te maken van deze producties en zei vertelde mij hetvolgende
Toen de kleuterschool nog zeer kleinschalig was, maakten de kleuterleidsters en juf Linda van de bewaking zelf een musical. Ze spraken de tekst in en namen er muziek bij op; Marcel Van Laethem hielp hen daarbij.

Volgende musicals werden op die manier opgevoerd

Koning tijd en de 4 seizoenen

De kleurenventjes

Gewoel onder water

De groene planeet

Marieke en Martijn in dromenland

Nu voeren de kleuters en het 1⁵le leerjaar een miniversie op voor de grootouders. Een verhaal waar iedere kleuterklas een stukje van opvoert; de rode draad wordt gespeeld door enkele kindjes van de 3de kleuterklas.

Toen Luc De Donder bijzondere leraar muziek werd, werd een eerste grote musical gemaakt en uitgevoerd met de hele school (lagere en kleuters samen) in de sporthal van Meise.

Met enkele leerkrachten schreven we het verhaal; Luc schreef de definitieve tekst en muziek en leerde de liedjes aan. Van dat

ogenblik af werd alles live gebracht. Deze eerste musical heette "Wannes gaat logeren" en werd voor het voetlicht gebracht in 1992. De musicals kwamen telkens tot stand met de steun van het hele team in samenwerking met de ouders die meehielpen bij het aanleren van de dansjes, het maken van het decor en de kleding en het toneel; soms was een ouder dirigent zoals in de tweede musical...

In juni 1995 werd "Alfred Judocus Kwak" van Herman van Veen opgevoerd in de cultuurzaal "De Birre".

In de krant "Het Laatste Nieuws" schreef men:

"Alfred Judocus Kwak" - juni 1995

“Met drie spetterende opvoeringen van de muziekfabel “Alfred Judocus Kwak” voor evenveel bomvolle zalen bewezen de leerlingen van de gemeentelijke basisschool “De Leertuin” uit Meise op schitterende wijze hun acteer-, zang- en danstalent. In amper twee maanden tijd presteerden meester Luc De Donder en zijn honderd medewerkers het haast onmogelijke. *“Het enthousiasme van de kinderen werkte zo aanstekelijk bij de medewerkende ouders dat deze muziekfabel niet kon mislukken*, vertelde meester Luc *“zonder het educatieve te vergeten werd hard gewerkt”*. Een dikke pluim voor Thomas (eend A.J. Kwak) en Adriaan (koning) die het hele verhaal uit het hoofd kenden. Bravo!”

Hugo De Zutter zorgde voor de regie en de decorbouw en het oudercomité zorgde dat elk kind een prachtig kostuum “op maat” kreeg.

“Expeditie Squadra” - maart 2002

De leerlingen van het 3de en 4de leerjaar samen met de kleuterleidsters vormden het koor.

Einde van het schooljaar 1998 was weer een hoogtepunt in het musical-leven van “De Leertuin” want dan werden “De belevissen van Jommeke: het erfgoed der Aborigines” op de planken gebracht. Hier konden de leerlingen vooraf kiezen voor zang, dans, toneel of decorbouw. Deze voorstelling vond ook plaats in cultuurzaal “De Birre”. Ook hier zongen de kleuterleidsters mee in het koor.

Op 18 december 1999 werd een zeer groot integratieproject op poten gezet in de sporthal te Meise. “Geen Stille Nacht” naar een verhaal van Nicolas Allan. “De Leertuin”, de bewoners van Levedale, de fanfare uit Westrode en de klas samenspel van de muziekacademie te Meise zorgden voor de uitvoering samen met het koor samengesteld uit de leerkrachten en kleuterleidsters. Volgende project werd op 2 en 3 maart 2002 tot een goed einde gebracht “Expeditie Squadra”, dwars - doorheen - rechtdoor. Een avontuur onder de grond; de muziek werd live gebracht door de leerlingen van de samenspelklas en in het koor werd gezongen door de leerkrachten en de kleuterleidsters.

Bij alle musicals hielp Hugo De Zutter als regisseur. Luc De Donder, Hugo De Zutter en later ook meester Rudi Buggenhout schreven of bewerkten de teksten terwijl meester Luc De Donder voor de liedjes alle muziek schreef en de teksten voor deze liedjes ook zelf schreef. Hij leerde ook alle liedjes aan.

De leerkrachten en ouders leerden de dansen aan en maakten de decors en de kleding. Alles werd live uitgevoerd en enkel voor de dansen werd bestaande muziek gebruikt.

U ziet het, ook hier een druk theatergebeuren, waar we alleen maar blij mee kunnen zijn.

Jommeke "Het erfdeel de Aboriginals" - 1998

"De Groene planeet"

19 mei 1998

Aan de Gemeentelijke Basisschool
van Meise.

Beste kinderen,

Ik heb vernomen dat jullie een musical gaan opvoeren.
Dit nieuws verraste me aangenaam, en wel omdat jullie
mijn Jommekesfiguren ten tonele brengen.

Ik bewonder jullie allemaal voor de volledige inzet, het
vele geduld en de geestdrift die jullie daarvoor opbrengen.
Want dat zal wel geen gemakkelijke karwei zijn!

Ook de leraars en al de andere personen, die met veel
geduld dat aangeleerd hebben, verdienen een dikke bravo!
Zonder twijfel zullen jullie heel veel succes oogsten.
En dat is zeker verdiend!

Het is wel spijtig dat, juist die twee dagen wanneer jullie
optreden, ik belet ben. Zeer graag had ik komen kijken.

Het zullen voor jullie spannende, maar ook onvergetelijke
dagen zijn. Het handgeklap van de vele mensen, die komen
kijken, zal voor jullie de beste beloning zijn.

Ik wens jullie heel, héél veel succes.

Leve de Gemeentelijke Basisschool van Meise!!!!

Mededelingen in: *De Klok*
van 6 november 1909

Vlaamsche Broederbond
F E E S T E N

ter gelegenheid der
inboudiging van de nieuwe FEESTZAAL

Zondag 2 Januari 1910

groote KUNSTAVOND

uitvoering van de jubelkantaat *Vlaanderen*
voor gemengde stemmen met orkestbege-
leiding, getoonzet door M. Arthur Meu-
lemans, woorden van een onzer mede-
broeders.

Maandag 10 Januari

GROOT VOLKSBANKET

bij inschrijving, voor de leden van den
Kring.

Zondag 16 Januari

Eerste Plechtige FEESTZITTING

Zondag 23 Januari

Groot Tooneel- en Letterkundig AVONDFEEST

Opvoering van het beroemde drama
« De Priester ».

ZOALS DE OUDEN ZONGEN ...

Door: Jef Van den Brande

Niet zo lang geleden hadden we de jaarlijkse familiedag, meer bepaald de Erfgoeddag, onder het motto "t Zit in de Familie". Dit thema past goed bij deze rubriek "Zoals de ouden zongen ..." en waarin we waardering opbrengen voor wat we van onze ouders en voorouders hebben geërfd, mogen bewaren en vaak zelf mogen doorgeven.

De familie B. De Boeck

Benoit 1876-1950

René 1906-1974

Laurent 1934

Benoit De Boeck kwam in 1903 uit Brussel naar Wolvertem en vestigde zich als schilder-behanger aan het Gemeenteplein, in de huidige woning van de kleermakersfamilie Cools.

In 1906 liet hij in de Stationsstraat een ruime woning bouwen waarin hij een winkel inrichtte met alles wat verven en behangen aanbelangde. Benoit werd opgevolgd door zijn zoon René die de zaak nog uitbreidde en steeds met 3 tot 4 gasten werkte. In 1967 nam zijn zoon Laurent de leiding over en besteedde veel aandacht aan het moderniseren van de winkelruimte en toonzaal (drapering, tapijten, behang, e.a.). Laurent blijft nog steeds geboeid door zijn vak maar betreurt het toch dat zijn dochter de zaak niet zal overnemen.

De familie De Boeck voor hun toenmalige winkel

De landbouwersfamilie Van den Moortel

Petrus 1852 - 1936

Jan 1852 - 1936

René 1923

Jean 1949

Van deze familie mag terecht gezegd worden dat de liefde voor de boerenstiel hun met de moedermelk werd meegegeven. Niet minder dan 7 generaties volgden elkaar op in de stiel : Jacobus Van den Moortel °1725 – Carolus ° 1771 – Antoon °1809, op de Spanjaardshoeve te Ossel-Brussegem. Petrus °1852 – Jan °1888 – René °1923 en Jean °1949.

Petrus die met zijn 7 opgroeiende kinderen de Onze-Lieve-Vrouwhoeve bewoonde te Meuzegem, stierf er in 1936. Zijn zoon Jan vestigde zich echter als landbouwer aan de Hoogstraat waar hij een nieuwe woning met grote stallen liet optrekken. Het gezin kreeg 7 kinderen die te gelegener tijd aardig hun deel van het werk op zich namen. Vele jaren heb ik als naaste buur het wel en wee van de boerenstiel kunnen volgen.

De aanwezigheid van Jan, als verstandige boer was een zegen voor de enkele kossaards uit zijn buurt. Jan schafte zich, voor eigen gebruik, een dorsmolen aan (pin-molen) en als burens mochten wij onze bescheiden oogst bij hem laten dorsen. Moest er een koe kalven was Jan dag en nacht beschikbaar om te helpen. Toen in de jaren 30 de crisis toesloeg hadden de boeren het niet gemakkelijk. Omdat de melkerijen voor de opgehaalde melk nog de kostprijs niet betaalden, greep Jan naar drastische middelen. Het gezin kocht 50 melkpotten en voor dag en dauw werd de dagelijkse melkproductie thuis aan de man gebracht, mede dank zij de hulp van de kinderen. René herinnert zich nog dat hij met een kruik van 10 liter naar het Rondpunt trok en daar de potten vulde. Na de oorlog liep alles weer goed voor de boeren en werd er ook aan witloofteelt gedaan.

René ging ook in de boerenstiel en vestigde zich te Meuzegem waar hij huwde met Madeleine Amerijckx en waar ook hun zoon Jean later zijn vader opvolgde. Het misprijzen van vele burgers voor de boerenstiel is naar mijn mening volledig onterecht.

Andere families komen later aan bod

HEEMKUNDIGE KRING BERLA

stelt voor

Bezoek aan de Abdij van Grimbergen en de tentoonstelling:

"LEVEN EN LIJDEN IN WOELIGE TIJDEN"

onder leiding van

Pater Gereon van Boesschoten

Zaterdag 2 oktober 2004

Bijeenkomst op parking Fenixhof om 13.00u

Inlichtingen bij het bestuur van Berla

(015) 71 03 00 / (02) 269 29 52

“HET IS NIET EENVOUDIG OM TE CHECKEN OF U VOOR ALLES WEL OP DE GOEDE MANIER VERZEKERD BENT, MAAR EEN MAKELAAR DIE AAN UW KANT STAAT WIL DAT GRAAG SAMEN MET U DOEN”

N.V. ZAKENKANTOOR BOGAERTS
Boechtstraat 15 - 1860 MEISE
Tel. (02) 269 99 70 - Fax (02) 269 93 17
CDV nr : 13209
VERZEKEREN AAN DE KANT VAN DE KLANT

**DIT KWALITEITSMERK BETEKENT DAT WE ALS MAKELAAR ERKEND EN ONAFHANKE-
LIJK ZIJN, EN DAT WE DE STRENGE NORMEN VAN ETHIEK, EFFICIENCY EN OPLEI-
DING HOOG IN ONS VAANDEL DRAGEN.**

Leef uw leven.

Wij beschermen.

VERZEKEREN

Ooit over nagedacht waar het echt om gaat in het leven? Voor de een is het een glanzende loopbaan. Voor de andere is het de schaterlach van een kind. Soms noemen we het geluk, soms ben je er gewoon voor geboren. Waar het vooral om gaat, is dat het duurzaam is. En dat beschermen wij. Vanaf het moment dat u er over droomt. Zo kan u er vooral intens en lang van genieten.

